

Europos LIETUVIS

Nr. 29 (971).

Londonas, 1967 metų liepos mėn. 18 d.

XXI metai

PO SOVIETINIŲ KEVALŲ

TASAI DIDELIS AČIŲ

Išvengę nelaimės, jausdami savo gerą gyvenimą ir apskritai už visus dalykus, kurie, rodos, ne nuo žmogaus priklauso, pamaldūs ir ne tokie pamaldūs krikščionys dėkoja Dievui. Platesnė studija, tur būt, parodytų, kad ir nekrikščioniškos, bet dievus turinčios tautos tą patį daro.

O santykiuose su žmonėmis mes tą savo padėkos ačiū, nuoširdumo ar mandagumo išraišką, perkeliame vaikais į tėvus, kurie mumis rūpinasi, į kaimynus, bendradarbius, talkininkus, kai jie kuo nors pagelbsti, palengvina gyvenimo našta, pavaduoja mus ar padeda nugalėti sunkumus. Tasai ačiū religingam žmogui leidžia jaustis, kad bent šitaip jis atsilygina, o žmonių tarpusavyo santykiuose jis irgi tiesiog kalnus verčia.

Sovietiniame gyvenime be tokio ačiū irgi neišsiverčiama. Anksčiau, atsimename, tiesiog pareiga buvo sakyti ačiū Stalinui ir prie to padėkos žodelio dar pridėti visokių aną žiaurų diktatorių išgarbinančių žodžių. Jis, tiesa, pats ar vien tik savo draugų ir bendradarbių padedamas buvo pasigrobes vien dievams tepriklausančią teisę reikalauoti padėkos ir rodyti kruviną rūstybę, jei kas nors padėkos nereikštų net ir koja paspirtas ar sušaudyti nuteistas. Šalia jo ėjo partija.

Stalino nebėr, ir visos jo žiaurybės ir jam reikštosios padėkos šiandien vien atrodo kaip kažkoks klaidus istorijos puslapis, kuris palietė šimtus milijonų žmonių. Klaičius jis ne tik žiaurumais, bet ypač tuo priverstinio dėkojimo. Rodos, šitaip pasaulyje dar nebuvo buvę.

Partija irgi lyg ir aplūžo sparnus. Tiesą, ji tebeina maždaug neriboto monarcho pareigas. Ji turi teisę šokdinti ir skurde laikyti, botagų pliaušinti ir susigalvojus užšerti. Bet ji neberekalauja jau nuolat jai ačiū sakyti! Pats briausias vergijos laipsnis, atrodo, būna dar ne tada, kai žmogus be teismo suimtinėjamas, kalėjiman grūdamas, tremiamas, paliekamas be teisės reikalauoti žmoniškesnio pragyvenimo ar laisvės, bet ypač tada, kai jis turi būti nuolat mušančią ranką ar ačiū sakyti už savo vergišką padėtį. Tada jau nebegali būti didesnio pažeminimo, tada jau būna pats baisiausias žmogaus pažeminimo laipsnis.

Neberekalavimas sakyti visų tų ačiū, manytume, yra didžiulė pažanga sovietiniam gyvenime, kuri įvyko po Stalino mirties. Jeigu žmogus ir vergas, tai jau be šito nužmoginančio bausimo priedo. Ir dėl to, rodos, kažkaip linksmiau. Pavyzdžiui, kai sovietinių Lietuvos poetų kūryba atsikratė Stalino garbinimų ir ačiū partijai sakymo, ji staiga paško aukštyn, pasidarė maloni paimti į rankas. Ji pasidarė poezija, kaip ji nuo amžių buvo ir yra suprantama!

Bet ar sovietinis priekinis žmogus gali net ir be prievartos išsiversti be visokių ačiū, į kuriuos jis buvo jau įpratintas? Ar jis gali gyventi ko nors negarbinges?

Eliniam darbininkui, jei jis nenori ar ne turi progų karjeros daryti, tur būt, tie ačiū nereikalingi. Nereikalingi nors kažkokie dievinamieji ačiū. Bet poetai, pasirodo, dar tokiomis padėkomis tebesiverčia, ir šiandien, tur būt, vien savanoriškai.

Štai, skaitėme Marcelijaus Martinaičio eilėraštį Tėvynei, kuriame jis kartuoja tą ačiū už kalbą, už dalgį, už nuovargį, už darbą, už gliuosnius, Nemuną, valgį, vieškelį sutiktą žmogų, už tai, kad jis gyvas, kad čai numirs ir t.t. Kai minimi Nemunas, poeta užauginusi lietuvė ir lygumos, galėtume įtartį M. Martinaitį lietuvišku patriotu. Ne, neskubėkime įtartį, nes jis Tėvynei rašo didžiąja raide, o šitoks rašymas, sako, reiškia Sov. Sąjungą. Tik Martinaitis, matyt, labiausiai prisirišęs prie to didžiąja raide rašomosios Tėvyinės kampelio, kur yra Nemunas. O ką gi dabar padarysi! Gal jis bus kada nors didelis poetas ir gaus didžiausias premijas ir ta proga gal bus prisiminta, kad jis pats gera valia sakė ačiū ir dar ačiū visiems iš eilės...

Bet Algimantas Baltakis yra jau didelis. Jis yra gavęs respublikinę premiją, vadinasi, jau nemažas bajoras. Dėl to jis viename naujausių savo eilėraščių sako ačiū ir už duoną, ir už dangų, ir už dalgį, ir už duonkepį pečių, ir bedievišką ačiū už šventą Onos bažnyčią, už Nemuną, Volgą, Seną, Stalingradą ir dar kitus dalykus. Jo tas ačiū ir panašus į Martinaičio ir kitoks, sakytume, platesnis, kaip ir tikėtų bajorui ir stipriau savo pilietinėse pozicijose įsitvirtinusiui poetui. Bet kam gi jis dėkoja?

Šįkart jis dėkoja, žinote, pasauliui! Pasaulis, aišku, didesnis ir už didžiąją raide rašomąją Tėvynę, taigi Alg. Baltakis dievas atstotų gal net griekiškąjį Dzeusą. Sunkiau būtų atrinkti mitologijoje atitikmenį M. Martinaičio dievui.

Tačiau daug įdomiau, tur būt, stebėti, kaip priverstinis garbinimas savo kankin-

SAVA PRAEITIS

Praeitį tolsta nuo mūsų paskubom, ir nepastebime, kaip praeina dešimtmečiai ir dvidešimtmečiai, laikas švęsti sukaktims—žvilgtėti atgal, pavartyti praities puslapius, susimąstyti, kai ką apgaileti, dėl kai ko paliūdėti ar pasidžiaugti, pasidžiūoti.

Štai tylom praleidom dvidešimtmetį, kai palikome savo kraštą. Kai kas jau pernai pradėjo minėti dvidešimtmetį, kai atsidūrė Britanijoje, nors dauguma mūsų čia atvykome 1947 metais, taigi šimt turėjome kalbėti apie įsikūrimą šiame krašte. O neseniai Lietuvių Sodyboje su šių dienų sąlygomis imanomis išikilmėmis buvo jau atšvestas D. Britanijos Lietuvių Sąjungos dvidešimtmetis. Jis buvo atšvestas truputį anksčiau negu išpultų, bet išikilingi minėjimai yra greičiau tik spalvingas vainikas pasidžiaugti susirinkus.

O DBLS įsteigimas — didelis ir reikšmingas dalykas tiek mums, kurie čia gyvename, tiek ir apskritai lietuviškiems reikalingas. Kol DBLS tebuvo vien tik DBLS, ji buvo jau mūsų visų priebėga ir stiprybė. Ne visi buvome į ją įsijungę, bet mūsų skaičius vis dėlto buvo patriotiškai tūkstančiai, apsijungę į daugybę skyrių. Tie tūkstančiai per skyrius reikšė savo lietuvišką entuziazmą susirinkimuose, minėjimuose, parodose, choruose, šokių grupėse, stengdamiesi ir save pastiprinti, o dar labiau — mus gyventi ir dirbti priėmusio krašto gyventojams parodyti, kas mes dvi sišikai esame.

Kartu su įsisteigusia organizacija gimė ir laikraštis, kuris, pergyvenęs įvairių sunkumų, dar ir šiandien tebėra gyvas.

Per tuos metus ir DBLS išgyveno nemažą sunkumų. Savo organizacijos garbei reikia pasakyti, kad tie sunkumai buvo vien tik sąlygų sudaryti. DBLS nariai visus tuos 20 metų išbuvo tiek sąmoningi ir vieningi, kad niekada net nepasitęgė tos visus apimančios organizacijos suskaldyti pagal sroves ir partijas. O sunkumai ateidavo, kai didesni lietuvių būriai pakeldavo sparnus skristi geresnės duonos kitur ieškoti. Taigi ir DBLS sunkumai buvo daugiausia natūralūs, nors jos vadovams ir nariams tai visada keldavo rūpesčius.

Bet DBLS taip tvarkėsi, kad iš visų sunkumų ir bėdų pajėgdavo surasti išeitį. Kai narių mažėjimas sudarė pavojų laikraščiui, kad pagaliau nebebus galima jo leisti, nes trūks lėšų, tai įsteigta Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Sunkumų turėjo ir Bendrovė, bet palaipsniui visos kliūtys buvo nu-

galėtos, ir šiandien galime tikėti, kad laikraštis eis toliau, kol jis turės skaitytojų. Juk jis ėjo net ir tada, kai nariai dėl emigracijų ėmė iš karto kristi ar kai Bendrovė buvo apsidė dideli sunkumai.

DBLS įsteigtoji Lietuvių Namų Akc. Bendrovė nuo pat pirmųjų metų sukūrė Nidos Knygų Klubą. Sulėtindamas ar paspartindamas savo darbą, Klubas, žiūrėkite, jau yra paleidęs į pasaulį pasižmonėti visą krūvą knygų! Tyčia vartojame čia žodžius „į pasaulį“, nes tasai knygų leidimas, ypač šiandien, yra darbas, kuris skirtas ne vien tik Britanijos ar Europos žemynų lietuviams. Tos knygos pasiekia lietuvius visuose žemynuose ir visus, kurie tik nori jas skaityti. Šiandien jos kaip tik ir pasiekia daugiausia tų tolimų žemynų lietuvius.

O jeigu šitoj srity galėtume šia proga sau ko nors palinkėti, tai pajęgti išnaudoti laiką ir ne sulėtinti, bet paspartinti darbą.

Arba, štai, Lietuvių Sodyba. Tai irgi vaisius pastangų, kurias sudėjo DBLS. O ji juk taip pat mūsų pasididžiavimas. Ten gyvena seneliai, kurie nori. Ten nuvažiuojame pašikilmiauti, pasidairyti, išsiblaškoti ir mes, kurie dar nesame seneliai. O kai parodome iš kitur atvažiuavusiems lietuviams, tai mums beveik pavydi. Jie mato ir žino, kad mes ja galime didžiūti, o per ją ir DBLS.

Tiesą, DBLS dėl emigracijų kitur ir dėl kitokių natūralių priežasčių yra jau keletui sumažėjusi. Baigti jau laikai didžiulių chorų, kurie žavėjo mus ir kitataučius, šokių grupių, parodų, masinių pastangų. Bet ji gyvuoja, kiek pajėgos leidžia ir tais savo sukurtaisiais didžiaisiais lietuviškais junginiais. O kai rimtu reikalu šūktelima: vyrai ir moterys, ateikite į talką! — tai ir vėl sujunda visi atsiskirti dar tuo pirmuoju entuziazmu, kurį matėme prieš 20 metų!

Pradėdami minėti šį reikšmingą dvidešimtmetį, tikimės paskelbti daugiau su DBLS praeitim susijusios medžiagos tolimiesiuose laikraščio numeriuose.

SEPTYNIOS DIENOS

TAIFŪNO AUKOS

Taifūnas palietė Japonijos pietinę ir vakarinę dalį, ypač Hirošimos ir Kobės miestus.

Iš viso bus žuvę apie 350 žmonių. Padaryta didžiuliu nuostoliu.

PRANCŪZIJOS SĄLYGOS BRITANIJAI

Prancūzijos užsienio reikalų ministeris de Murville'is nurodė dvi ketas sąlygas, kurias turėtų priimti Britanija, jei ji tikrai norėtų įstoti į Europos Ekonominę Bendruomenę. Viena sąlyga būtų: atsisakyti savo, kaip atsarginio piniginio vieneto, pirmą išmokėdama užsieniams skolas, antra: priimti EEB žemės ūkio politiką.

Britanija tuoju davė suprasti, kad dėl savo nieko nebus, o dėl žemės ūkio — tik palaipsniui ji ryžtųsi priimti tą siūlomąją politiką.

SOVIETŲ LAIVAI EGIPTE

Į Egipto uostus Port Saidą ir Aleksandriją atplaukė sovietų karo laivyno junginiai. Junginiais vadovaujįs admirolas Molotovas pareiškė, kad jo žinioje esančios pajėgos pasiryžusios bendradarbiauti su Egipto pajėgomis užpuolikai atremti.

KARAS NIGERIOJE

Nigerijos federalinė vyriausybė jau seną kai buvo sutraukusi vyriausiąjį kariuomenę prie Nigerio upės, ruošdamasi pult tą krašto dalį, kuri išsiskyrė, pasivadino Biafra ir pasiskelbė nepriklausoma.

Dabar pasienyje vyksta kovos. Federalinė vyriausybė skelbia, kad jos kariuomenė jau užėmė kelis Biafros miestus. O Biafros vyriausybė skelbia, kad federalinė kariuomenė visur traukiasi, tik ties Jasano miestu vykstančios smarkios kovos.

Britanija norinti suvesti abi vyriausybes, kad jos pradėtų tartis.

VARSUVOS PAKTO VIRŠININKAS

Vadinamojo Varšuvos pakto (komunistinių Europos kraštų) karinių pajėgų viršininku paskirtas marš. Ivanas Jakubovskis, 55 m. amžiaus, kilme baltarusis.

Buvęs viršininkas marš. Grečka kiek anksčiau paskirtas Sov. Sąjungos krašto apsaugos ministeriu vietoj mirusio marš. Malinovskio.

PO ILGŲ SAUSRŲ

Po dvejų metų didelių sausrų Indija susilaukė lietaus, bet jis turėtų lyti ištisą pusmetį, kad žemė atsigautų ir duotų gerą derlių.

Šiuo metu bado grėsmė dar tebesiaučia.

DAJANO DIENOS SUSKAITYTOS?

Izraelio užs. reikalų min. Ebanas grįžo iš J. Tautų visumos susirinkimo gerai išdėstęs ten savo krašto reikalus. Dėl to tikimasi, kad jo kalbos ir užmegztieji ryšiai bus stiprinę Izraelio vyriausybės gerą vardą.

Tokiai padėčiai esant, min. pirm. Eškolis davęs suprasti, kad jau suskaitytos dienos gen. Dajano kaip krašto apsaugos ministerio. Jis buvo įsileistas į vyriausybę jai sustiprinti pavojingų metų, tam tikriems sluoksniams reikalaujant.

Kai vyriausybės padėtis sustiprėjo, Dajanas pasidarė net pavojingas jai, nes jo užsimojimai nesiderina su vyriausybės planais.

HERBAI

Nors tradiciniai Lietuvos miestų herbai ir nesisieja su revoliucijos sukakties dvasia bei Kremliams skelbiamomis tezėmis, vis dėlto net ir dabartiniai Lietuvos miestų tvarkytojai, pasirodo, nėra linkę pamiršti savo miestų herbus. Klausė ar ne klausė Maskvos palaiminimo, vilniškiai pareigūnai yra apsisprendę to papročio nenai kinti. Tik mano, kad jo palaikytojus reikia pasaugoti, „kad nebūtų klaidžiojama“. Todėl yra Vilniuje įsteigta heraldikos komisija, kurios vienas iš narių yra istorijos daktaras J. Jurginis. „Mokslo ir Gyvenimo“ žurnale jis parašė net straipsnį apie Lietuvos miestų herbus, kuris iliustruotas spalviniais aštuoniolikos Lietuvos miestų herbų piešiniais.

Tarp ko kita, straipsnyje išdėstytos su dabartinio režimo ideologija atitinkamai suderintos pažiūros į Vilniaus, Kauno ir Šiaulių miestų herbus.

Vilniaus miesto herbo piešinyje vaizduojamas per vandenį brenąs vyras su vaikais, esąs ne šv. Kristupas, o senovės lietuvių mitologinis milžinas Alkis. Vanduo jam negilus todėl, kad jis milžinas, o breną jis pasiramsčiuodamas ne lazda, bet išrautu medžiu. Milžinui Alkiui lazda į rankas įduota, o vaikučiai kryželis ir aureolė pridėta, esą, vėliau, po krikščionybės įvedimo Lietuvoje. Šv. Kristupo kulto Vilniuje niekad nebuvo. Todėl tikras Vilniaus herbas esąs — Alkis su medžiu, padedąs jaunystei. Kauno taurui kryžius tarp ragų esąs irgi vėlesniais laikais priepleistas, todėl rekomenduoja Kauno miesto herbe palikti tik taurą, be kryžiaus. Šiaulių miesto herbe dabartiniais laikais netinkanti Ap

laisves, už kurias jie ilgus šimtmečius kovojo ir kuriomis naudojasi laisvųjų šalių darbininkija.

Skaudžiai įžeidžiantis buvo partijos biuro posėdyje vykęs darbininkų plūdimas, vadinant juos tinginiais, dykinėtojais, girtuokliais ir panašiais niekadėjais. Darbo žmonės tuos įžeidimus girdėjo po to, kai jie pirma laiko įvykdė septynmečio planą ir dar pagamino viršplaninės produkcijos už šimtus milijonų rublių. Kas gi tą produkciją davė — ar tie tinginiai, dykinėtojai ir girtuokliai? O gal partiniai varovai? Ją pagamino darbdarbių rankos, mylinčios savo amatą ir darbą. Ką gi darbo žmonės už savo pastangas gavo? Maišus ordinų bei medalių ir krūvas popierių, vadinamų diplomais ir pagyrimų raštais. Per 2.600 įmonių ir statybų pirmųjų apdovanoti ordinais ir medaliais, daugiau kaip 40-čiai tūkst. tančių darbininkų suteiktas komunistinio darbo spartuolio vardas. Tai greičiau pasityčiojimas, negu užmokestis už išlietą prakaitą. Tie masiškai dalijami blizgučiai ir popierėliai rodo partijos pastangas įvairiausiais būdais apgaudinėti ir išnaudoti dirbančiuosius. Užtuot mokėję žmoniškumą atlyginimus, komunistai kaišioja jiems niekniekius.

Į varovavimą partija yra seniai įkinkiusi ne tik savo pirmines organizacijas įmonėse ir statybose, bet taip pat ir profesines sąjungas. Didelį pasipiktinimą sąmoninguoju darbininkuose turėjo sukelti centro komiteto biuro posėdžio nutarimuose įrašytas straipsnis „rekomenduoti respublikinei profsąjungų tarnybai numatyti savo plenumo konkrečias priemones dirbančiųjų darbiniam auklėjimui gerinti“. Tas nutarimas yra didelis darbininkų ir jų organizacijų pažeminimas. Darbo žmonės nėra jokie maži vaikai, kad juos reikėtų auklėti. Pagrindinis profesinių sąjungų uždavinys yra ne auklėjimas, bet rūpinimasis savo narių reikalais, kova už jų teises ir gerovės didinimą. Kam gi darbo žmonės bepasiskųs savo rūpesčiais ir bėdomis, kas juos beužstos prieš vienintelį darbą — sovietinę valstybę ir partiją, jei ir profesinėms sąjungoms priskiriamos varovinės pareigos?

Vienas skaudžiausių botagų, kuriais partija plaka darbo žmones, yra vadinamasis socialistinis lenktyniavimas. Deja, ir partijos centro komiteto biuro posėdyje tas klaidas nebuvo užmirštas. Jo nutarimuose randame nurodymą rusų revoliucijos penkiasdešimtmečio proga plačiai išvystyti soclentyniavimą panaudoti darbo drausmei griežtinti tuo būdu, kad apskaičiuojant lenktyniavimo rezultatus, darbo drausmę laikyti vienu svarbiausių reikalavimų.

Augustinas Upėnas

PASAULYJE

— Dvi britų lėktuvų bendrovės pasiūlė vežioti ekskursantus į Australiją ir atgal į Britaniją už 200 svarų (ligišolinė kainą 470 svarų).

— Graikijoje karo teismas nuteisė po 5 metus kalėti 5 asmenis, kurie rašinėjo sienose tokius šūkius: „Šalin junta“, „Šalin diktatūrą“, „Fašizmui nepasiseks“ (nuteistieji yra 3 studentai ir 2 statybos darbininkai).

— Pietų Afrikoje mirė 91 m. Adolfas Johannes de la Rey, kuris būrų karo metu padėjęs paimti į nelaisvę Winstoną Churchillį.

— Už pagrobimą ir išprievartavimą savo buvusios panos Mafijos vadas Melodia Italijoje, Palermo mieste, buvo nuteistas 11 m. kalėti, o kai jis apeliavo, kad bausmė būtų panaikinta ar sumažinta, tai gavo dar 2 m. priedo.

— Belgijos vyriausybė nutarė pirkti 334 vokiečių gamybos Leopard tankus (po 83 tūkstančius svarų vienas).

— Javos saloje jau seniai siaučia sausra, dėl to prasideda badas.

— Brightlingsea, Britanijoje, laivų statykloje sumažėjus darbo, tarp kitų vyrų tu rėjo į bedarbius išeiti ir Artūras Ventas, kuris yra jau 82 m. amžiaus.

— Naujoji Zelandija iš svarų perėjo į dolerius.

— Indija davė Egiptui 8,3 mil. svarų kreditų.

— Britanija šiuo metu yra vadovaujantis krematorių kraštas pasaulyje — turi 199 krematorių, ir kremacija įvykdoma beveik 47 procentams mirusiųjų.

vaizdos akis. Dr. Jurginis neturi paaiškinti, kuriuos tos herbo dalies autentiškumas galėtų būti nuginčytas, bet vis tiek siūlo ją iš Šiaulių herbo pašalinti ir jos vietą piešti saule... (E)

PETRAS MAŠALAITIS

60 M. AMŽIAUS SUKAKTIES PROGA

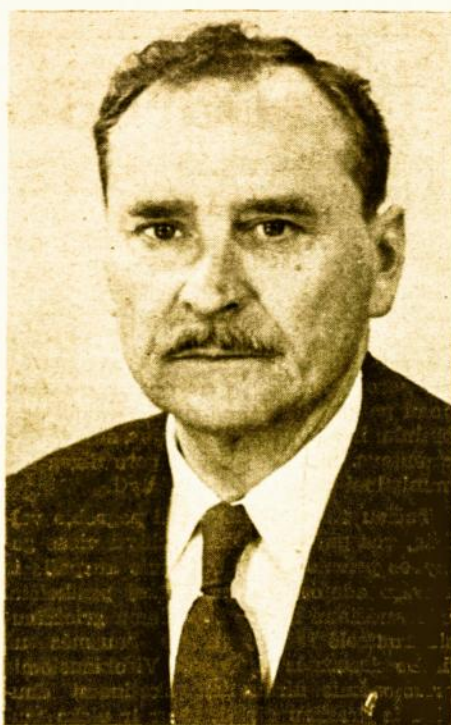
Tur būt, nebus suklysta, jeigu Petrą Mašalaitį pavadinsime kukliu žmogum. Jis vadovauja, organizuoja, yra apsirovęs visokiausiomis pareigomis, turi dël įvairių reikalų savo nuomonę ir prireikus kietai gina ją. Pokalbiuose lengvai užčiuopsi jo platų apsirovimą, žinojimą, sugebėjimą svarstyti ir spręsti, bet pabandyk išpešti ką nors apie jį patį! Jis tuomet pasidaro visiškai menkas, mažas, nieko nebevertas, pasidaro baisiausiai kuklus. Bet, tur būt, visuomenės žmogus ir vadovas, kuris savo charakteryje turi tokių ypatybių, yra visuo mnei pats simpatišiausias. Jei jis ką nors daro, tai iš reikalo, idėjų skatinamas, o ne savo asmeniu rūpindamas.

O tų reikalų ir darbų P. Mašalaitis visada turi pilnas rankas nuo pat to laiko, kai įsikūrė D. Britanijoje. Ne, įsikurti jis čia, atrodo, net neįsikūrė. O jeigu sakome, kad įsikūrė, tai tik dël to, kad jis čia jau ilgai gyvena, čia duoną užkaidirba ir čia dirba lietuvišką darbą.

Be abejo, pilnas rankas darbo jis turėjo ir tada, kol gyveno Lietuvoje. Gimęs 1907 m. liepos 1 d. Pilotiškiuose, Marijampolės apskr., 1931 m. baigęs Marijampolės Rygiškių Jono vardo gimnaziją, studijavęs technikos mokslus, bet baigęs 1942 m. teisę, jis pragyvenimą užsidirbti pradėjo jau baigęs gimnaziją. Tai, žinoma, trukdė studijas. Štai, pavyzdžiui, nuo 1936 metų jis tarnauja teisingumo ministerijoje, paskui dirba Liet. Enciklopedijoje, vėl teisingumo ministerijoje.

Aišku, laisvalaikis buvo skiriamas organizaciniam darbui ir P. Mašalaitis ypač mėgiama teatrui.

Atvykęs į Britaniją, P. Mašalaitis tuoj įsijungė į DBLS veiklą, kai tik ši organizacija įsikūrė. Iš pradžių jis artimai talkininkavo centro valdybai, dar tai pirmajai, kuri dėjo pamatus ir buvo labai reikalinga šviesių žmonių tautos čia pat Londone. Jis buvo vienas tų, kurie Londone organizavo skrypius ir vadovavo jų veiklai. O dabar eilė metų jau, kaip jis yra ypač atsakingose

DBLS valdybos vicepirmininko ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovės direktoriaus pareigose. Tos pareigos pareikalauja ne tik svarstyti ir spręsti DBLS planus ir bėgumus, reikalus, Lietuvių Namų, Sodybos ar spaustuvių įrengimų, pakeitimų, išlaikymo ir tvarkos klausimus, bet ir sėsti į traukinį ar autobusą ir važiuoti šen ar ten į lietuvių subuviną atstovauti DBLS.

Savo metu D. Britanijoje buvo plačiai išsiplėtęs Liet. Atgimimo Sąjūdis, kuris ir šen ir ten ir dar kitur turėjo savo skyrius ir reikėsi įtakinga veikla. Ši organizacija ir šiandien tebėra pakankamai gyva, kiek šių dienų sąlygomis imanoma, ir visos tos veiklos vyriausiasis vadovas D. Britanijoje

je yra P. Mašalaitis. Tas vadovo pareigas jis perėmė iš A.J. Kaulėno, kuris, tur būt, daugiausia energijos idėjo LAS organizuoti, plėsti ir palaikyti.

Dar viena P. Mašalaitio visuomeninės veiklos sritis — vietinis Socialinis ir Sporto Klubas. Ten jam irgi nuolat tenka eiti visokeriopas vadovaujamasis pareigas ir iš viso reikštis veikloje.

Šalia visa to, P. Mašalaitis turi dar vieną stiprų patraukimą — palaikyti gyvą saviveiklinį teatrą. Kai tik Londone kas nors vaidinama, tai būtinai ir jis ten bus — vadovaus vaidintojų sambūriui, režisuos arba pats vaidins. O Londono vaidintojai, rodos, patys išstvermingiausi visoje Britanijoje. Juk tasai londoniški vaidintojų sambūris „Vaidila“ yra pokario metais suruošęs apie 70 parengimų! Ir P. Mašalaitis tame sambūryje, vis vadovaujančiuose vaidmenyse, išbuvo nuo pirmųjų dienų. Kai pa

žiūrime į tų parengimų statistiką, tai matome, kad jo „Vaidila“ yra pastatęs 20 scenos veikalų, kai kurie jų buvo parodyti ir kituose miestuose (iš viso buvo 48 pastatymai). 7 jų P. Mašalaitis yra vaidinęs, o 7 yra režisavęs.

Žinoma, kas veža, tam paprastai ir kraunama, ypač jeigu jis gali vežti. P. Mašalaitis irgi yra vienas iš tų, kurie veža ir dar daug. Tokius veiklius žmones turint prieš akis, ne kartą kyla nusistebėjimas: kaip jie ir pajėgia visur suspėti ir viską padaryti, kai jų visur esama ir vis ratuotų darbų vaisiais! Stiprus, patvarus žmonės!

Petras Mašalaitis toksai veiklus ir stiprus sulaukė 60 m. amžiaus. To amžiaus slenkstyje linkime jam stipriam ir toliau laikyti ilgus metus, nes lietuviško darbo platus dirvonai labai reikalingi tokių išstvermingų ir pajėgių lietuvių

k. b.

Martynas Jankus knygoje

Juozas Bachunas (Bačiūnas) jau seniai leidžia knygas, o ypač įvairius biografinius darbus kuo nors sau artimų, brangių asmenų. Bet pastaruoju metu, kaip žiūrime, vis dažniau ir dažniau imame į rankas jo išleistąsias knygas. Pats J. Bachunas su savo generolu, tiesa, vis dažniau pakeliauja po pasaulį, čia pasisukiodamas Europoje, čia ypač Australijoje, su kurios lietuviams jis nepaprastai susigvyveno. Bet vos tik jie grįžta iš kurios kelionės, o žiūrėk — jau ir plaukia į žmones jo išleista nauja lietuviška knyga! Va, neseniai jis grįžo iš Australijos, o mes jau skaitome jo išleistą kanadiškie Prano Alšeno knygą **Martynas Jankus** (394 psl., kaina 3 dol.). Vadinasi, norėdami, kad J. Bachunas išleistų dar daugiau knygų, turėtume jam linkėti smagių kelionių.

Suprantama, kad vien tik supuolimas yra tai, jog J. Bachuno naujai išleidžiamosios knygos kartais sutampa su jo grįžimu iš kelionės. Lemiamas ir pats svarbiausias dalykas, kad jis tų knygų išleidžia.

Ką mums turėtų reikšti šis naujoji knyga? Ar ji reikalinga? Ar jai yra atėjęs pirmumo laikas? Ar ji yra tikras indėlis į mūsų kultūros istorijos aruodus?

Kiekviena nauja knyga, skirta šiam ar tam mūsų kultūros veikėjui pristatyti ir jo darbams nušviesti, yra ir turi būti sveikintina. O Martynas Jankus yra toks veikėjas, kurio darbai susiję su „Aušros“ spausdinimu, su knygų leidimu ir apskritai su lietuvišku darbu. Iš istorijos vadovėlių mes visuotinai esama išmokę šį žmogų su pagarbą minėti, ir tai gera. Tačiau daug geriau, kai žmogų ir jo darbus pažįstame ir tada pajuntame pagarbą. Taigi ši knyga ir turėtų tokį gerą uždavinį supažindinti mus su M. Janku.

Ar šiandien būtinai reikėjo rašyti ne apie Basanavičių, Kudirką, Vaižgantą ar kurį kitą veikėją, bet pirmoje eilėje apie Jankų, būtų atskiras klausimas. Šios knygos pasirodymą nulėmė ne tie motyvai, o M. Jankaus vaikų noras susilaukti apie savo tėvą monografijos. Žurnalistas P. Alšenas pasiėmė tokią knygą parašyti, o J. Bachunas — išleisti, ir štai tasai darbas galės jau vartoti šio mūsų veikėjo populiarinio darbu.

Kiek sunkiau būtų sprendžiamas klausimas knygos svorio. Visokių knygų yra ir vi sokių reikia. Vieni rašo moksline, kiti populiaris monografijas. Kaip P. Alšenas nurodo, jam irgi būvę šūlyta parašyti moksline M. Jankaus monografiją, bet jis dël įvairių priežasčių nepasinaudojo tuo pasiūlymu. Viena priežasčių yra ta, kad svetur autoriui nepasiekė sumedžioti apie M. Jankų daugiau tokios medžiagos, kuri savo metu buvo paskelbta Lietuvoje ar tebėra neskelbta archyvuose.

Tokios medžiagos jis šiek tiek vis dëlto sumedžiojo. Remdamasis ja ir įvairiais bendresniais šaltiniais, P. Alšenas nušvietė *Mažosios Lietuvos gyvenimą* ir pateikė M. Jankaus gyvenimo bruožus. Bet tai tesudaro tik dalį knygų.

Kita dalis — daugiausia laikraštiniai straipsniai ir reportažai, kurie apie M. Jankų buvo išspausdinti daugiausia užsienio lietuvių laikraščiuose po karo. Į tą dalį tenka įskaityti ir atsiminimus, kuriuos knygos autoriui pavyko išpešti iš M. Jankų pažinusių asmenų.

Turėdamas galvoje tą pakankamai palaidą, visiškai neapdirbtą ne tiek iš knygų, bet iš laikraščių reportažų ir atsiminimų medžiagą, autorius ir savo knygą vadina ne monografija, bet medžiagos aruodu apie M. Jankų ir Mažąją Lietuvą. Bet kai į aruo

Kiekvienam lietuviui rūpi, kaip gyvena ir kokiomis sąlygomis veikia tautiečiai kituos kraštuose. Geriausiai susipažinsite su liet. gyvenimu Kanadoje skaitydami savaitraštį **NEPRIKLAUSOMA LIETUVA**.

Tai yra savaitraštis visų ir visiems. Jame rašoma apie lietuvių gyvenimą, viso pasaulio naujienas, mokslo, meno, technikos žinias; yra sveikatos skyrius, kino apžvalgos ir duodami įdomūs romanai. Redaguoja Jonas Kardelis. Metams 6 kanadiški doleriai. Adresas: **Nepriklausoma Lietuva**, 7722 George Street, LaSalle — Montreal,

dus paprastai pilami grūdai, tai šiek tiek abejotina, ar tasai vardas būtų pats tinkamiausias. Greičiau tai galėtų būti archyvas, į kurį kartais sudedami ir nereikšmingi rašteliai. Pavyzdžiui, autorius ne tik neatsirinko iš senų reportažų, kas būtų būdingiausia knygos reikalui, spausdindamas viską ištiesai, bet turėjo net drąsos pateikti visus laiškėlius, kuriuos jam parašė atsiminimų prašytieji asmenys, jei net ir nedavė jokių atsiminimų. Jei laikraštinį reportažų pakartojimas suarchyvina knygą, tai visi tie privatus laiškėliai rodytų, kad autorius visiškai ne kritiškai akim žiūrėjo į savo uždavinį. Jei jis būtų paklausęs prof. J. Puzino ir pasinaudojęs kitu metodu šiai knygai paruošti, monografija būtų, greičiausia, išėjusi per pusę plonesnė, bet turėjusi daugiau išliekamos vertės.

Būdami už tai, kad reikia pristatyti visuomenei savuosius praeities veikėjus, vis dëlto pasisakytume prieš archyvinį metodą knygoms sudarinėti, ypač prieš rankojimą iš laikraščių dažnai skystų reportažėlių, kurie neturi išliekamos vertės. Tai laikytume per didele prabanga.

K. Abr.

Pirmasis rinkinys

Stasės Sakytės eilėraščiai *Alkana žemė*

Svetur labai nedaug jau beturime jaunų lietuvių, kurie eitu į literatūrinį gyvenimą. Didžiausia kliūtis čia, tur būt, ta, kad jaunimui sunkoka ar net tikrai sunku naudotis lietuvių kalba. Rašytojas juk turi gerai mokėti naudotis žodžiais, tai jo priemonė. O jeigu tų žodžių nėra, tai sunku jau išspausinti kūrybą.

Kita vertus, mūsų lietuviškoji bendruomenė svetur yra nedidelė, ir reikia, tur būt, stebėtis, kad mūsų rašytojų draugijoje narių skaičius sukasi apie šimtą. Argi gali būti, kad tokioje nedidelėje bendruomenėje yra šitiek daug rašytojų? Niekas nepatikės. Dël to, tur būt, toje šimtinėje, šalia tikrų rašytojų, yra ir šiaip kiek raštingesnių žmonių ir tikrų grafomanų. O jei tie šiaip sau raštingieji ir grafomanai kultūrai jokio indėlio neduos, tai nėra ko norėti, kad ir jauni rašytojai dygtų, kaip grybai po lietaus. Tuo, žinoma, nenorime paneigti tų kalbos sunkumų, su kuriais susiduria jaunimas.

Jauniems talentams iškelti ir į literatūrinę gretas palydėti nemaža dėmesio ir kartų pinigo skiria dvi ideologinės organizacijos: liberalinė Šviesa-Santara ir katalikiškoji Ateitis. Dabar, va, Ateitis kaip tik išleido jaunos poetės Stasės Sakytės pirmąjį eilėraščių rinkinį *Alkana žemė* (72 psl.).

Pirmasis rinkinėlis, aišku, negali atverti visų poetės talento niuansų. Tie dalykai išryškėja pamažu. Mes sakytume, kad S. Sakytės poezijoje matyti originalumo žymų. Kaip tos žymės pasiskleis, matysime iš jos naujų rinkinių. Tik jau prasižiūsi, kad viena kita žymė, kurių jaunoji poetė turės atskratyti. Pavyzdžiui, laikytume gera ypatybę, kad ji pradeda ne didžiulėmis poemomis, bet trumpais eilėraščiais. Bet formos didesnio įvairumo vis tiek turėtų būti siekiama. Dabar nemaža eilėraščių yra panašaus sukirpimo.

K. Abr.

Stasė Sakytė

PEIZAZAS

Ruduo atvėrė savo veidą, sujungdamas mane su miško medžiais, su krūmais, su trapia, rudenių liepsnojančia žole. Tam pačiam liepsnojimui, tam pačiam šauksmui, tam pačiam troškuliui, kuriame skęsta rudens peizažas.

(Iš rinkinio *Alkana žemė*)

Mielas Sekmadienio Rimties Skaitytojai!

Su džiaugsmu ir malonumu turiu garbę į Tave pirmą kartą tiesiogiai prabilti. Nerandu tad tinkamesnio žodžio savo mintims ir jausmams išreikšti, kaip Apaštališkojo sveikinimo žodžius, kuriuos gali užtikti beveik kiekvieno Naujojo Testamento Apaštaly laišky pradžioje, būtent: „Malonė jums ir ramybė nuo Dievo mūsų Tėvo ir Viešpaties Jėzaus Kristaus“.

Negalvok, kad šie žodeliai yra pasenusios tradicijos ar autoriaus pietistinio tūščiažodžiavimo liekana, kurią Tau nauju apdaru noriu pateikti. Ne, jokiu būdu! Tai yra rimta malda, dar daugiau — tai yra ir užtikrinimas, kad šioji malda bus teigiamai išklaudyta. Ir ne tik todėl, kad tai užtikrinu aš ar kaip paskiras asmuo, ar kaip Krikščioniškos Bažnyčios kunigas, bet todėl, kad tai yra žodis Dievo, kurs vienintelis yra teisus ir neklaidus.

Tiesa, šis apaštališkasis sveikinimas, nors ir labai visuotinio pobūdžio, vis dëlto turi ir vieną sąlygą: tik tam, kuris Dievą Tėvą laiko ir Jėzų Kristų savo Viešpačiu, galioja šis sveikinimo forma išreikštasis Dievo malonės skelbimas.

Esu tikras, kad kiekvienas Sekmadienio Rimties skaitytojas šią sąlygą yra patenkinęs, bet jei ir nebūtų, jei tik nuoboduliui pralinti jis akis į šią skiltelę mestų, prašyčiau jį ir toliau skaityti, nes Dievo malonė, apie kurią čia kalbame, prašoka žmogaus protą ir supratimą; todėl šioji Dievo malonė, jei tokia bus Dievo valia, pralinks ir nugals jo proto prieštaravimus, kurie neleidžia Dievo savo Tėvą priimti.

Tačiau dabar pažūrėkime kiek atidžiau į šio sveikinimo turinį. *Esmėje ten yra du žodeliai*, tačiau kiekvienas jų turi nepaprastai turiningą mintį; tie du žodeliai: malonė ir ramybė.

Malonė (graikų kalba, kuria Naujasis Testamentas rašytas, buvo: Charis) išreiškia dvi pagrindines idėjas. Viena jų — kažkas malonaus, mielo, gražaus, jaukaus. Lietuvių kalba, tiesa, žodelis malonė gal ir neturi aiškiai išreikštos grožio idėjos, bet ir taip sunku lietuviui įsivaizduoti ką nors jaukaus, kas neturėtų ir tam tikro grožio ar patrauklumo. Taigi ir krikščioniškas gyvenimas, kurs jau savo esme yra iš malonės, turi malonę atspinduliuoti, ir tuo būdu jis pasireiškia, kaip patrauklus ir gražus gyvenimas. Tačiau kaip dažnai matome grožį ir patrauklumą atskirtus nuo gėrybės!

Taip dažnai gėris, atsiskyres nuo grožio, matomas, kaip kažkas nepatrauklaus, ir todėl abejojama net to gėrio gerumu. Krikščioniškas gyvenimas savaime yra ir privalo būti geras gyvenimas, nes jis išplaukia iš absoliutinio gėrio — Dievo, bet kartu matėme, jog krikščioniškas gyvenimas yra ir gražus gyvenimas. Atseit, ten, kur viešpatuoja Dievo malonė, yra grožis ir gėris neskiriamai suvienyti tobulybėje.

Antra žodelio „malonė“ idėja yra dovana — kažkas, kas gaunama ne už nuopelnus ar už pinigą ar mainais. Tai yra kažkas, kas išreiškia geraširdystę ar mielaširdystę. Mūsų kontekste reikiama: Dievo dovanojama išganymą ne už žmogaus nuopelnus, bet vien tik iš didžio Dievo meilės savo prasikaltusiamei malonės nevertam tvarinui — žmogui. („Nes Dievas taip mylėjo pasaulį, jog davė savo vienagimį sūnų, kad kiekvienas, kuris jį tiki, nepažūtų, bet turėtų amžiną gyvenimą. Nes Dievas neat-siuntė sūnaus į pasaulį, kad jis teistų pasaulį, bet kad pasaulis būtų išgelbėtas per jį“). Jn. 3:16-17).

Ramybė (graikiškai: eirenė), apaštaly naudojamas žodis, greičiausia, yra verstas iš hebrajų žodžio „šalom“. Tas žodelis reiškia ne tik ramybę, bet ir taiką. Ir vienu ir kitu atveju jis yra aktyvus žodis, ne pasyvus, reiškiąs daugiau, negu tik tai, kad nėra karo, sukilimo, suirutės, maišto ar kad neramumai liiovėsi, ar kad šių negerovių nėra. Žodis „šalom“ ano meto žydams (atseit, ir mūsų apaštalamis) reikėdė visa, kas reikalinga žmogaus gerovei kelti. Visą, kas skaidrina žmogaus protą, ugdo jo gerą valią ir linksmina bei ramina jo širdį.

Taigi, ramybė ir malonė tau, Mielas Skaitytojai, šiąją prasmę nuo Dievo, mūsų Tėvo, ir Viešpaties Jėzaus Kristaus meldžia ir pažada Dievo žodis. Iš savo pusės tegaliu pridurti tik vieną mažą žodelį, reiškiantį tebūnie taip — „Amen“.

Kun. Aldonis Putcė

Perku Anglijos 5 šilingų sidabrinės monetą, taip pat ir kitų Europos kraštų sidabrinis pinigų, kaip rusų carinūs sidabrinis rublius, Vokietijos 5 DM, šveicarijos 5 Fr. ir t.t. ir visas lietuviškas monetas. Moku gerą kainą už gerai užlaikytus pinigus. Rašykite, ką turite. P. ZABLOCKIS, 2333 Ontario St., Vancouver 10, B. C. Canada.

Kovo revoliucija

(5)

Rugsėjo 9 d. perversmą bandė suruošti dešinėji sluoksniai, su kuriais simpatizavo liberalai. Vyriausiasis vadas generolas Kornilovas paskelbė ir rusų tautą atsišaukima, kuriame kvietė sukilti prieš laikinąją vyriausybę ir prieš tarybas ir tada pasiuntė į Petrogradą antirevoliucinius dalinius. Kerenskis paleido iš kalėjimo suimtuosius bolševikus ir ragino juos padėti kovoti prieš kontrevoliuciją. Tas sukilimas irgi nepasisekė, Kornilovo dalinius sustabdė gelžkeličiai, ir jie tuoj buvo išsklaidyti. Kornilovas ir jo štabas buvo areštuoti. Kaip dalyvavusieji kovoje prieš Kornilovą, bolševikai buvo rehabilituoti, ir jie išnaudojo tai sustiprinti kovai prieš laikinąją vyriausybę.

Po liepos mėn. perversmo revoliucinė demokratija padarė klaidą nebesiusdama tarybų oficialių atstovų ir koalicinę vyriausybę, kurią Kerenskis pertvarkė pagal liberalų reikalavimus. Socialistus ir liberalus ministerius Kerenskis dabar pats asmeniškai pasirinko, ir tarp jų nebebuvo jau nė vieno socialistų vadų. Dël to paskutiniosios dvi Kerenskio vyriausybės (rugpiūčio-lapkričio mėn.) buvo silpnos, ir jų politinis autoritetas buvo ne per didelis. Po Kornilovo perversmo konservatorių ir liberalų sluoksniai ir daugumas karininkų buvo prieš Kerenskio vyriausybę. Tuo pat metu nekokios paramos jį susilaukė iš tarybų ir dviejų demokratinų socialistų partijų. Kairioji opozicija suėjo į sąlytį su tomis partijomis ir reikalavo, kad būtų keičiama koalicijos politika.

Nelaimė, revoliucinė demokratija nepadarė stiprios valios išlaikyti valdžią. Ji tol varžėsi pasinaudoti jėga prieš bolševikus ir dešiniuosius sluoksnius, kol pagaliau jau buvo per vėlu. Tik keletas generolų buvo atleisti ir pakeisti demokratiniais karininkais. Kerenskis buvo geras kalbėtojas, bet menkas organizatorius ir netinkamas ministras pirmininkas. Vasaros metu ir rudenio didžioji dalis tautos ir armijos labiausiai palaikė abi demokratines socialistų partijas. Tuo metu jos dar būtų galėjusios priversti liberalus priimti jų pasiūlymus dël reformų ir tuojau sušaukti konstitucinį susirinkimą, arba pačios sudaryti vyriausybę. Jų noras sudarinėti koalicinę vyriausybę buvo klaidingas, kaip parodė lapkričio mėn. rinkimai, kuriuose buržuazinės partijos surinko tik 13 procentų visų paduotųjų balsų. Tuo būdu paaiškėjo, kad tai būta menko politinio veiksnio, su kuriuo nebuvo reikalo skaitytis. Bet tarybų vadovybė ir abi demokratinės socialistų partijos nenuėjo nei vienu, nei kitu keliu, o rudenį dar ėmė laikytis laukimo politi-

kos. Paskutiniuosius tris demokratinio režimo mėnesius jie net neįėjo į Kerenskio vyriausybę. Sprendžiamaisiais revoliucinei demokratijai mėnesiais jie visiškai pasitraukė iš revoliucijos aktyviosios kontrolės. Tai buvo didelė socialistų klaidą, kuri labai padėjo bolševikams suruošti perversmą.

Toje neaiškioje padėtyje, kai buvo iš tiesų bejėgė vyriausybė, Leninui, Trockiiui ir bolševikams nebuvo sunku įvykdyti lapkričio mėn. perversmą ir pasigrobtį valdžią.

Bolševikams laimėjus, kas šiandien vadinama lapkričio revoliucija, buvo sunaikinta rusiškoji demokratija. Bolševikų lapkričio revoliucija toli gražu nebuvo kovo revoliucijos tęsinys. Priešingai, ji sunaikino kovo revoliucijos pasiekimus ir idealus, ji sulikvidavo demokratinį režimą ir politines laisves, rusų tautos masių laimėtą kovo mėn. gaivališkame sukilime prieš carizmą.

Istorinė revoliucijos prasmė

Tačiau, nepaisant padarytųjų klaidų, kovo revoliucija buvo didelės istorinės reikšmės įvykis. Kovo revoliucija, bet ne lapkričio revoliucija nuvertė carinę vienvaldystę ir atstovetai mėnesių pavertė Rusiją laisviausiu Europos kraštu. Rusija išvyrto į modernią demokratiją su stipriu darbietišku judėjimu. Niekas kovo revoliucijai negali atimti šito pasiekimo, kuris visuomet išliks Rusijos istorijoje.

Demokratinės kovo revoliucijos ir tarpautinė reikšmė buvo didelė. Ji išlaisvino Europos politiką nuo reakcinės Rusijos politikos. Jos laimėjimas sustiprino demokratines ir socialistines pajėgas. Jos įtaką pagreitino Švedijos sudemokratinimą. Rusų kovo revoliucija taip pat įkvėpė karo išvargintus Vokietijos ir Austro-Vėhgrijos mases užimti pozicijas prieš senuosius monarchistinius režimus, o po metų tai išvyrto į demokratines revoliucijas visoje Vidurio ir Rytų Europoje. Toje srityje gimė naujos ir demokratines valstybės, kurios išsilaikė daugiau kaip dvidešimt metų.

Rusijos kovo revoliucijos demokratinį idealų neįveikė sunaikinti per pastaruosius penkiasdešimt metų nė komunistinė diktatūra Rusijoje. Labai lėta evoliucija, kuri pastaruosius keturiolika metų vyksta SS-SR, kaip nustalinimo išdava, veda šį didįjį kraštą vėl į tą pačią kryptį, kuri prasidėjo su kovo revoliucija. 1917 m. laisvės idėjos su atgijusiu primygintumu apima plačius sovietinių rašytojų sluoksnius ir ypač sovietinį jaunimą, reikalaujantį didesnės laisvės sau visose gyvenimo srityse. 1917 m. kovo mėn. demokratiniai idealai vėl sušvinta, kaip Rusijos ateities tikslas.

Sibire be motinos

KOMUNISTINIAI NASLAITYNAI PAKEICIA MOTINAS

Ištrūkusi iš kolchozo, greitai atsidūriau rajono centre Bakčar. Dar ir čia ilgokai sunkiai dirbau įvairius vyriškus darbus su labai menku atlyginimu, bet vis tiek rajono centre buvo žymiai geriau, negu Malinovkos kaimo kolchoze.

Kiek vėliau, geriems žmonėms padedant, Bakčaro vaikų namuose gavau rankų darbų instruktorės vietą. Mergaites mokiau siūti, megzti ir siuvinėti. Greitai įsigijau mokinių simpatijas ir pasitikėjimą. Visas mergaites vienodai traktavau, be reikalo nesibariau ir niekada nepravardžiudavau, kaip dažnai darydavo kitos auklėtojos, kurios neturėjo jokio pedagoginio pasiruošimo. Jei reikėdavo, tai pa bardavau ir čia pat pasakydavau, kodėl baruosi, ir nurodydavau nusikaltimą.

Tuose vaikų namuose visada būdavo apie 400 auklėtinių. Tai didžiausias mano bet kada matytas našlaitynas. Prieglaudose gyventojus sudarė priešmokyklinio amžiaus vaikai ir jau 18 metų jaunuoliai.

Vaikai buvo nervingi, užsispyrę, įvairiausių gabumų, visokių tautybių ir kilmės. Čia kartu maišėsi žmogūdžių, alkoholikų, visokių iškrypėlių, pasimetusių ir inteligentiškų šeimų vaikai.

Nežiūrint vienodų gyvenimo ir auklėjimo sąlygų, dažnai vaikuose prasiverždavo įgimti palinkimai. Kartu maišėsi ramūs, švelnučiai berniukai ir mergaitės ir didžiuliai neklausydami ir išdykėliai.

Daug buvo invalidų ir paliegiųjų. Grūpėlė vaikų buvo atvežta iš Smolensko, kai ten priartėjo frontas ir mieste prasidėjo mūšiai. Ten Klavai Ivankovai aukščiausio kelio buvo nutraukta koja. Ji vaikščiojo su dviem ramentais. Marusia Malakovska ja sirgo kaulų tuberkulioze. Išėjusis džiuvos palieštą kaulą, viena koja buvo žymiai trumpesnė, ir mergaitė labai šlubavo.

Ir šiandien prisimenu vieną kinietę. Tai buvo mažą, graži mergytė Nataša Zon-De-Cai. Jos vyresnysis broliukas Seriožas jau buvo pakeitęs savo kinietišką pavardę į rusišką. Tačiau, nežiūrint to, jis savo mažąją sesutę mylėjo, ir dažnai matydavau juos meiliai šnekučiuojant.

Beveik visi vaikai buvo našlaičiai, ir daugumas neprisiminė savo tėvų. Vienas kitas prisimindavo savo tėvus, bet nežinojo, kur jie dingę ir kas su jais atsitiko.

Ema, gal 12 metų blondinukė, man pasakojo, kad jos tėvas buvo vidurinės mokyklos direktorius, o motina — mokytoja. Mergaitė nežinojo, kur dingę abu tėvai. Kaimynai ją atidavė į vaikų namus.

Toma Jurkova džiaugsmingai pasakodavo, kad jos tėvelis, grįždamas iš darbo, vi sada parnešdavo daug saldinių, pasisodindavo ją ant stalo ir švelniai paglostydavo. Kambariuose buvę graži ir labai švie su. Kur dingę tėvas, mergaitė nežinojo. Vėliau dingę ir motina. Jų šeimoje buvo dar ir mažesnė sesutė. Kaimynė abi mergytes nuvežė į vaikų priėmimo punktą ir atidavė. Čia jas perskyrė, ir dabar Toma nežino, kur yra jos mažoji sesutė.

Taip atsitinka tik komunizmo valdomuose kraštuose. Tai didžiausio dvidešimtojo amžiaus despoto Stalino ir jo bernų darbas.

Mažųjų grupėje, nežinia iš kur atsiradęs, gyveno vokiečių V. Mejeris. Jis visada bėgdavo paskui auklėtoją N. I. Zaugonikovą ir šaukdavo „mama“. Maty, Na talija jam primindavo motiną. Tas berniukas

ko „mama“ jį jaudindavo, ir ji dažnai nu braukdavo ašaras.

Kartą į mažųjų internatą kirpėja Šura atėjo plaukų kirpti. Smolensko vaikų grupėje buvo mažytis berniukas Stasik. Kirpėja buvo apsilikusi baltu chalatu, tai jis ją pamatęs bėga rankutes išskėtęs ir šaukia „mama“. Greičiausia, kad ir jo motina nešiodavo baltą drabužį. Atbėgęs apsikabino kirpėją, glaučosi ir niekur nuo jos nesitraukia. Šura labai susigraudino. Jie neturėjo vaikų, tai berniuką iš vaikų namų pasiėmė ir įsūnijo. Jo dar mažesnė sesutė pasiliko internate. Stasik kirpėja visada vadindavo mama, ir Šura jį labai mylėjo.

Karui pasibaigus tuos vaikus motina susirado ir atvažiavo jų atsiimti. Motina su vaikais jau sėdėjo sunkvežimio ir rengėsi išvažiuoti. Sustojau ten ir aš. Mergaitė glaudžiasi prie motinos, o berniukas verkia, tiesia rankutes į Šurą, šaukia ją „mama“ ir raunasi iš tikrosios motinos rankų. Kirpėja stovi šalia sunkvežimio ir verkia. Tikroji motina verkia, kad berniukas jos nepripažįsta už mamą.

Nubraukiau ir aš kelias ašaras. Vengdavau užteiti pas mažuosius. Ten man visada būdavo skaudu, nes prisimindavau savo paliktą dukrelę. Vaikų tarpe vis ieškodavau panašios į savo Nijolytę. Buvau išrinkusi mažytę Tamarą, kuri man labai primindavo mano mergaitę. Ji tai pastebėjo ir jo dažnai pas mane atbėgdavo. Kartais ją pavaišindavau tušintom bulvėm. Ji val gydavo ir girdavo, kad mano bulvės skanesnės, negu vaikų namuose. Tik visada sakydavo, kad reikia pridėti taukų. Taukų aš neturėdavau, tai ją pažadėdavau pridėti kitą kartą. Taip visą laiką ji ir paliko prie manęs prisirišusi. Prieglaudoje auklėtojų veidai buvo oficialūs ir vaikams svetimi, o našlaičiams reikia motiniškos meilės, širdies ir švelnumo. Užaugusi Tamarą man rašydavo laiškus, ir mano ryšiai su ja nutrūko mano Lietuvon grįžus.

Lūdnai vaizdai čia būdavo gana dažni. Pievutė, vaikų namų teritorijoje, guli paliegių moteris. Ji labai prastai apsirėngusi: pakulinis sijonas ir jau labai suplyšę palaidinė. Plaukai trumpai nukirpti, nes fronte buvo pritrėnkta patrankos sviedinio ir ilgai gulėjo ligoninėje. Ilga kelionė pas vaikus ir badas ją labai išvargino. Smarkiai ištinusios kojos ir viduriai. Ilgai keliavo pėsčia, nes neturėjo pinigų traukinio bilietui nusipirkti.

Motiniška meilė ir širdis ją čia atvijo atsiimti savo vaikų. Dabar ji išvargusi guli pievutėje, o penki vaikai, kaip viščiukai, ją apspitę glaučiasi. Vienas glosto motinos galvą, kitas ranką, trečias kojas. Didesnis, atnešęs iš virtuvės dubenėlį sriubos, maitina motiną, o pats mažasis glaudžiasi prie veido.

Tai vaizdas, kuris parodo, kaip motinai yra brangūs vaikai ir kaip vaikams yra reikalinga motinos meilė ir globa. Tos meilės iki šiol komunizmas dar nepajėgia išplėsti iš žmogiškosios širdies, nors tam dedamos didžiausios pastangos. Dabar ir Lietuvoje tais pačiais tikslais prie mokyklų sparčiai plečiami internatai.

Visi žiūri pro siuvelykus langus į motinos ir vaikų idiliją, ir kai kas šluostosi ašaras. Toji motina, pailėjusi čia kelias dienas, su vaikais išvažiavo namo, jei ji juos turėjo.

Vaikų namuose gyveno ir du lietuviai tremtinėliai: tai Aliukas ir Mindaugėlis Preibiai. Motiną penkeriems metams pasodino į kalėjimą, kad ji savo alkaniems berniukams nešėsi kišenėje kelias saujas kviečių. Motiną uždarius, teismas įsakė jos vaikus priimti prieglaudon.

Jie pateko pas antrojo skyriaus auklėtoją Liubov Michailovna Litvinčuk. Tai buvo partietė, tebaigusi tik du pradinės mokyklos skyrius, auklėtojos darbu visai ne pasiruošusi, labai pikta ir vaikams tikras despotas. Vaikai jos labai nemėgo ir neklausydavo. Jai pasirodžius, tuojau iš visų kampų pasigirdavo: „Krivarota, trikota“ — kreivaburnė, triburnė. Vaikai labai pastabūs. Litvinčuk lūpų piūvis buvo kreivas, ir kreivaburnės epitetas jai labai

IR VASARĄ, IR ŽIEMĄ,

IR RUDENĮ, IR PAVASARĮ

ne tik maistu, bet ir kitomis gėrybėmis

*Jei saviems padėti nori,
Padarysi tai tikrai,
Kreipkis tik tuojau pas TAURĄ,
Ir neliks kišenė kiura!*

TAURAS

3, ST. DUNSTAN'S GARDENS,
LONDON, W.3.
Tel. ACO 4374.

Atstovas Manchestyryje:
L. Puras, 79, Victoria Cresc., Eccles,
Manchester.

tiko. Triburne vadindavo už tai, kad ji ant vaikų ir dažnai visai be reikalo labai rėkdavo.

Aš stengiausi susitikti Preibių berniukus, juos pakalbinti ir paguosti. Aliukas buvo labai užsidaręs. Kalbinamas stovėdavo galvą nuleidęs ir tylėdavo. Mindaugėlis buvo atviresnis, nuoširdesnis ir linksmesnis. Jis dažnai man pasisakydavo savo bėdas ir rūpesčius, bet visada prašydavo niekam nesakyti. Aš jam prižadėdavau ir žodį laikydavau. Man buvo nevalia kištis į vaikų auklėjimą, nes aš buvau tik rankdarbių instruktorė. Ai man, tremtinė ir liaudies priešininkė gali iškreipti vaikus iš komunistinės auklėjimo linijos.

Abu berniukai labai pergyveno motinos netekimą. Jie labai bijodavo, kad mama kalėjime nemirtų, ir laukdavo jos sugrįžtant. Nors ir pusbadžiai gyvenant, bet su mama buvo geriau, negu vaikų namuose ir dar tokios „auklėtojos“ priežiūroje.

Mindaugėlis neilgai gyveno. Jis buvo jau 12 metų. Kartą susirgo. Paguldė ligoninė, ir ten mirė. Jau buvo visai silpnas. Paprašė, kad jį pasodintų ant puoduko.

Sėdi ir skundžiasi slaugiui:

— Ai, kaip nenoriu mirti. Aš dar taip noriu gyventi.

Tai pasakęs, pradėjo mirti ir suglebo ant slaugės rankų.

Palaidojo vaikų namai. Auklėtojai su vaikais palydėjo į kapus. Griežė vaikų namų orkestrėlis. Niekas ant jo kapo nepastatė kryželio. Niekas nežino, kad čia ilsis mūsų tautos daug iškentėjės tremtinės, žauriai išplėštos ir tėvo rankų ir nuo mėlynaveidžio Užvenčių ežero pakančių išvarytas tolimon Sibiro šiaurės.

Aš Mindaugėlio laidotuvis nedalyvavau, nes buvau išvaryta dirbti į pagalbinių vaikų namų ūkį.

Tokiai didelei prieglaudai reikėjo daug ir gerų auklėtojų. Bet dauguma buvo partietės ir toms pareigoms visai netiko. Tiesa, ir tam didžiajam našlaityne buvo keli šviesūs žiburėliai, kurie rūpinosi našlaitėliais ir nuosirdžiai juos globojo ir auklėjo. Bet turiu pasakyti komunistų partijos nenaudai, kad tos gerosios auklėtojos buvo ne komunistės.

Aš puikiai sugyvenau su vaikais, ir vieni kitus mes labai gerai suprasdavom. Kur tik aš pasirodydavau, tuojau mane apstodavo pulkelis vaikų: vieni prašydavo išversti vokiečių kalbos straipsnelį, kiti — paaiškinti sunkesnę uždavinį. Su tais pačiais reikalais jie dažnai užbėgdavo pas mane į siuvelyką.

Našlaičiams iš vyresniųjų reikėjo daugiau meilės ir širdies. Visi mokytojai ir auklėtojai gerai žino, kad jiems patiktų jaunas galvutes reikia atsukti į saulę, jaunutes gėlutes sielas reikia išmokyti nusilenkti visatos Kūrėjui, o ne kurs tyti jų širdelėse komunistinių būranų sukelto audrų, neskiepyti neapykantos savo broliui. Aš stengiausi meile įsigyti jų pasitikėjimą, ir jie beveik visi buvo su manimi. Bet tas pradėjo nepatikti vaikų namų vadovybei.

Didesnėji vaikai žinojo, kad man neleidavo vaikų namuose maitintis ir kad aš sunkiai verčiau su maistu. Graudu būdavo, kai jie, norėdami man gera padaryti ir parodyti savo prisirišimą, atnešdavo savo pusryčių sviesto davinį. Aš jėms su ašaromis akys dėkodavau ir liepdavau patiems suvalgyti, bet jie manęs neklausydavo ir, trupinėli sviesto palikę kur nors kamputyje, tyliai išbėgdavo.

Penkerius metus išdirbau dideliame Bakčaro našlaityne. Dviejus metus dirbau Tomsko vaikų pataisos namuose ir įsitikinau, kad komunistams nepavyks išauklėti „homo sovieticus“, nes komunistinė tirionija nesuderinama su dieviška žmogaus prigimtimi.

Žmonių vaikams reikia širdies ir meilės, o tą nemarią meilę turi tik Motina.

St. Rūkienė

BADAVIMO REKORDAI

Pasaulinis badavimo čempionas yra krodilas: jis gali išbūti needęs net 700 parų. Antroji vieta priklauso vėžliui, kuris gali badauti 500 parų. Varlė gali išbūti needęs 300 parų. Tačiau visi šie gyvūnai prieš badaudami turi būti sveiki ir stiprūs. Badavimo metu jie esti anabiozės būklėje, kai visi organizmo gyvybiniai procesai apsiriboti iki minimumo.

GĖLĖS PAŠTU

Sveicarijos pašto kontoros pradėjo priminti baderoles su gėlėmis siuntimui ir užsienį. Puokščių įpakavimas gana nepaprastas.

Gėlės įdedamos į hermetiškai užlydomą polietileninį maišelį, pripildytą dujų mišinio, kurio sudėtis užpatentuota. Daugiausia mišinyje yra azoto. 10 proc. sudaro deguonis ir 5 proc. — anglies dvideginis. Taip užkonservuotos gėlės nenuvynės per mėnesį, išsilaiko jų kvapas ir lapų drėgmė.

KASDIENIŠKOS SMULKMENOS

Mielas Redaktoriau,

dedešvos jau pradeda krauti žiedus, jazminai nusėti varškės saujomis, ir rožės nebenuolaiko žiedų. Kai šitaip dedasi mūsų šitame artimame pasaulyje, už pat langų ir toliau, kam čia bejdomu kokia nors tolma politika, koks nors bespalvis atsišaukimas? O kai arčiausias karas beveik baigtas, tai dabar bene pats geriausias laikas susidomėti rožėmis, jazminais ir dedešvomis. Peržydės, nubarstys žiedus, ir tada jau nebe laikas bus domėtis.

O kas gi yra tos dedešvos, kurios dar tik žada žydėti ar kai kur ir pradeda?

Pats žodis yra vartojamas Pulgio Andriūšio raštuose. Iš ten jis ir išliko mano galvoje, bet iki neseno laiko nežinojau, kas tai per augalas ta dedešva. Niekada nekyštėlėjau nosies į žodynus pasitikrinti. Dar, tur būt, pagalvojau, kad dedešvos, greičiausia, auga vien tik Pulgio Andriūšio gimtajame Gaidžių kaime ir kad iš ten jis bus išsinešęs ir tą žodį...

Bet man vis rūpėjo išsiaiškinti, kaip vadinasi tasai aukšto stiebo augalas, kuris mano tėviškėje buvo rožė vadinamas. Tikrosios rožės Lietuvoje buvo retenybė, o tos ružavai baltais žiedeliais laukinės buvo vadinamos rožytėmis.

Pagaliau išsiaiškinome, kas yra tos rožės nerožės. Pasirodo, tai ir yra dedešvos arba piliarožės (angliškai: hollyhock).

Tačiau išsiaiškinti dedešvos klausimui man reikėjo apsilaičiuoti. Ne kartą esu klausęs kitus, kaip gi tas augalas vadinasi, bet atsakymo nesusilaukdavau.

* * *

Pasirodo, daug kam išsiaiškinti kainuoja laiko. Sakoma, kad mokslas kainuoja pinigų. Matyt, ir tą aptarimą dar reikia įjungti ir laiką.

Praėjo labai daug laiko, pavyzdžiui, ir iki tol, kol mes, smulkūs mirtingieji, po truputį pradėjome domėtis savo lietuviška didžiąja politika ir ypač jos pasiektais vaisiais. Pradėjome domėtis, bristi gilyn į krūmus ir stebėtis, kad ku giliau, tai tuo daugiau ten neužaugų alksniukų.

Va, neseniai parašiau, kad JAV dabar

Tavo Jonas

V. VYTENIETIS

Praeities NUOTRUPOS

Rietavo bažnyčia buvo pastatyta 1874 m. pagal garsaus architekto Gansovskio paruoštą planą. Kunigaikštis Oginskis statybai išleides apie pusę milijono rublių. Oginskiai ne tik pastatė bažnyčią, bet perstatė ir visą Rietavo miestelį, užvedė didelį parką, įkaskė prūdus, pakeitė Jūros upės vagą ir Kalutiškės kaimo pelkes pavertė dideliu ežeru. Sakoma, kad Oginskiai savo rezidencijai pagražinti išleido apie 3 mil. rublių.

* * *

1939 m. Valstybės Teatras buvo numatęs už kiekvieną originalų lietuvišką veiklą mokėti autoriui po 5000 litų, be to, dar pasirūpinti statytuosius veikalus atspausdinti.

* * *

1939 m. rašytojos moterys iškėlė sumanymą, kad iš vaikų literatūros būtų pašalintos „pamotės-raganos“. Jos pasipiktinusios kreipėsi į Liet. Rašytojų Draugijos vadovybę, prašydamos paskatinti, kad vaikų literatūros kūrėjai nevaizduotų pamočių tikiomis juodomis spalvomis, nes yra daug jų ir tokių, kurios esančios nė kiek nebologesnės už tikrąsias motinas.

* * *

Kauno Sporto Draugija įsisteigė 1907 m. Ją suorganizavo Petrauskas, vėliau buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas. Ši draugija 1911 m. Kaune suruošė pirmąsias viešas futbolo rungtynes. Tai buvo tos draugijos dviejų komandų — „mėlynųjų“ ir „geltonųjų“ — draugiškos futbolo rungtynės.

* * *

Skautai vyčiai (rovering) yra Skautų brolių šaka, apjungianti suaugusius skautus. Pirmasis vienetas įsteigtas 1918 m. Westfordo universitete. Jo steigėjas buvo anglas Ulrick de Bourgh.

Lietuvoje pirmasis skautų vyčių vienetas susiorganizavo Panevėžyje 1925 m. kovo 15 d.

1931 m. sausio mėn. Kaune įvyko pirmojo skautų vyčių sueiga-kursai. Dalyviai buvo apgyvendinti I-jo gusarų pulko kareivinėse, o paskaitos vyko Šaulių S-gos namuose. Dalyvavo apie 100 vyresniųjų skautų.

* * *

1931 m. sausio mėn. Kaune, Liaudies Namų teatro salėje, įvyko blaivaus jaunimo kongresas, kurį sukvietė Blaivybės Draugija. Dalyvavo daug žymių visuomenės ve

kasmet išleidžiami lietuviško turinio „Congressional Records“, kuriuose išspausdinamos kongrese ir senate Vasario 16 proga pasakytos kalbos. Parašiau galvodamas, kad mano rašymas yra neabejotina ir vienintelė tiesa.

Bet, kaip sakai, Tavo bičiulis informuoja, šita tiesa dar toli gražu nesanti visa tiesa. Visą tiesą, pasirodo, yra žymiai liudnesnė.

Aš tikrai nežinojau, kad visos tos „Congressional Records“ išspausdinamosios kalbos ir maldos niekada nebuvo ir nėra sakytytos. Jos tik paduodamos išspausdinti tame leidinyje. O jeigu taip, tai jų vertė dar žemiau krinta mano akys. Aš nebeįsijūriu jokių reikšmės, absoliučiai tobulai ir atbulai jokios prasmelės.

Taip pat aš nežinojau, kad tokią bet kokią kalbą norintieji į tuos rekordus įregistruoti turi sumokėti gražų dolerinį pinigą. Šitai išgirdęs, aš pradėu jau pikintis, kad tie doleriai be reikalo išleidžiami. Lietuviškiems reikalams nežmoniška reikia dolerių ar kitokio vardo pinigų. Yra juk darbų, kurie būtinai reikalingi atlikti, bet nėra pinigų. Argi tie rekordai gali būti laikomi rimtu darbu?

* * *

Beje, man prikišama, kad aš prašovęs pro šalį, kai rašiau, jog mūsų bendruomenė nėra demokratiška.

Man rodos, kad nesu prašovęs.

Tokioje DBLS ar panašioje organizacijoje, taip, esame demokratiški. Čia kiekviena protinga nuomonė svarstoma, ir iš jos daromos išvados. Čia visiems reikalams tvarkyti, organizacijai vadovauti ir atstovauti nustatyta tvarka renkami žmonės.

Bet juk yra veiksmų, kuriems sudaryti ar išsklaidyti mes neturime jokio balso. Sakoma, kad negerali, kai juos kritikuojame, kai keliame pageidavimus dėl jų veiklos. Jeigu taip darome, tai, sako, kenkiam. Argi? Dabar jau ir karalių maža beliko pasaulyje, kurie nepakęstų jokios kritikos. O kai kurie net ir diktatoriai bent iš tolo pasiklauso, kas liaudies kalbama.

Tavo Jonas

ZUVUSIŲ LAIVŲ MIESTAS

Mažutis Karakroso miestelis įsikūręs nedidelėje uolėto saloje, kuri stūkso ties vakariniais Airijos krantais. Pro salą praužia visi Atlanto vėjai, o jos krantus skalauja Golfo srovės vandenys. Tai ši didžioji vandenyno srovė išgarsino miestelį.

Mūsų amžiaus pradžioje Karakroso buvo laikomas originaliausiu miestu pasaulyje. Miško saloje nėra, ir visi Karakroso namai buvo pastatyti iš laivų nuolaužų, kurias Golfo srovės bangos išmesdavo į krantą. Laivai, sudužę visai kitose vietose, patekdavo į galingą vandenyninę srovę, kuri juos atgabendavo prie vakarinę Airijos krantų. O siaučiant didelėms audroms ar esant tirštam rūkui, neretai suduždavo laivai ir prie Karakroso.

Pirmasis namas saloje buvo pastatytas iš anglų fregatos, sudužusios prie Karakroso 1740 m. korpuso. Per pusantro šimtmečio žmonės išardė 17 didelių medinių laivų korpusų. Namų tvoros ir kaulių gardai būdavo tveriami iš retų vertingų medžių — raudonmedžio, juodojo ažuolo, Oregonos pušies ir Libano kedro. Iš visų namų išsiskyrė tikti pastoriaus namas. Jame nebuvo nė vienos žuvusio laivo lentos — jis buvo pastatytas iš medžių kamienų, kuriuos salai taip pat Golfo srovė „padovanojo“.

Dabar Karakrosas jau nebe tas. Jis atsisakė senosios tradicijos ir nebeteko teisės vadintis originaliausiu pasaulio miestu. Be to, ir medis laivinkystėje dabar mažai tai komas. O iš sunkio metalinių korpusų namų nepastatys.

kėjų, gydytojų, kunigų, profesorių, mokytojų ir kt. Kongresą telegrama pasveikino min. pirm. J. Tūbelis.

Tais metais Blaivybės Draugija turėjo 165 skyrius su 15.000 narių, o Angelo Sargio Sąjunga — 306 kuopas su 36.000 narių.

* * *

1931 m. lietuviai pirmą kartą dalyvavo tarptautinėse Monte Carlo automobilių lenktynėse. Tų lenktynių tikslas parodyti mašinų ir jų vairuotojų ištermingumą. Tada buvo reikalaujama, kad per visą maršrutą vidutiniškas greitis būtų išlaikytas 40 km į valandą. Be to, dar buvo statoma visa eilė kitų sąlygų, kurios nulemia lenktynių rezultatus.

Lietuvą reprezentavo aviacijos kapitonas Pyragius ir Martinkus. Lenktynių maršrutas: Karaliaučius - Berlynas - Briuselis - Paryžius - Lionas - Monte Carlo, iš viso 2.644 km. Lietuviai važiuojo be pertraukos, vairuodami pakaitomis dieną ir naktį. Nors daug teko nugaleti kliūčių, važiuojant nežinomais ir neištirtais keliais, bet visa kelionė pavyko laimingai. Kitų tautų sportininkai mūsų automobilistų ištermingumą labai aukštai įvertino.

* * *

Pirmaisiais nepriklausomybės metais Lietuvos sienas saugojo kariuomenė. Apsaugai buvo organizuojami pasienio pulkai. 1924 m. sienų geležinkelių apsaugą perėmė Vidaus reikalų ministerija. Pradėta organizuoti pasienio ir geležinkelių policijos. Klaipėdos krašte buvo įsteigta atskira valstybinė pasienio policija.

* * *

Senovėje žemaičių sodybose mėgiamiau sias medis buvo šermukšnis. Jis saugojas namus nuo nelabųjų dvasių. Egles sodinti vengta, nes, girdi, į jas perkūnas trenkia. O dzūkai nemėgo drebulės, nes ant jos šakos, sako, Judas pasikorė. Reikalingiausieji medžiai buvo ažuolas, skroblas, beržas. Iš skroblo darė žagrėms palyčias, o iš ažuolo — akėčioms virbalus. 16 virbalų prisirišdavo prie beržinių rėmų ir akėdavo laukus.

* * *

Kalbama, kad Stakliškių miestelis vardą gavęs, kai senovėje ten buvo pagaminatos pirmosios staklės. Kitas padavimas sako, kad kadaise į vietinį dvarą buvo atvykęs kažkoks didikas, kuris per vakarą išgėręs 100 stiklėlių degtinės. Lenkiškai išsireiškiant, būtų: sto kielisek, ir nuo to kilęs vardas Stakliškės.

Europos lietuvių kronika

SEKANTIS „EUROPOS LIETUVIO“ NUMERIS

Sekantis „Europos Lietuvio“ numeris iš-
eis po spaustuvės atostogų—rugpjūčio 1 d.

DEL PUSLAPIO FONDO

DBLS Valdyba nuoširdžiai dėkoja vi-
siems prisidėjusiems savo aukomis prie
Puslapio Fondo, į kurį ligi šiol suplaukė
apie 800 svarų.

Nuo to laiko, kai buvo pradėtas vajas
tam Fondui, tarptautinė politinė padėtis
žymiai pasikeitė, o, ypač prasidėjus Vid.
Rytų konfliktui, ir toliau lieka nepastovi.
Tokiai padėčiai esant, Baltijos kraštų pro-
blema gali iškilti kiekvieno metu. DBLS
Valdyba ruošia medžiagą „puslapiui“ ar
straipsniams, kuriuose būtų išaiškinta
anglų visuomenei mūsų tautos aspiracijos
į laisvę ir nepriklausomybę. Skaitytojams
bus pranešta, kada ir kuriame laikraštyje
mūsų informacija bus spausdinama.

Surinktieji pinigai laikinai yra padėti į
Banką ir saugojami tam reikalui.

DBLS Valdyba
Londonas, 11.7.1967

ISSIUNTINĖTA PARLAMENTARAMS

Baltų Taryba yra išsiuntinėjusi Britani-
jos parlamento ir lordų rūmų nariams mo-
tyvuotą platų raštą dėl Baltijos kraštų
aukso.

Tą raštą netrukus išsispausdinsime „E.
Lietuvyje“.

PAIESKOJIMAI

BITĖNAS Povilas, buvęs pienininkas ne-
toli Kauno, kurio paieškos Lietuvoje gyve-
nanti duktė, pats ar žinantieji apie jį pra-
šom rašyti: Br. Pajarskas, 5657 Haan, Me-
melerstr. 11, W. Germany.

LONDONAS

MOTERŲ ŠV. ONOS DRAUGIJOS METINĖ ŠVENTĖ

Liepos 23 d., sekmadienį, Moterų Šv.
Onos Draugija švenčia savo metinę šventę
su pamaldomis bažnyčioje ir bendru sub-
vimu Sporto ir Socialiniame Klube.

LIETUVISKOS PAMALDOS

ROCHDALE — liepos 23 d., 12 val.
BRADFORD — liepos 30 d., 12.30 val.
LEEDS — liepos 30 d., 3 val. p.p.
NOTTINGHAM — liepos 23 d., 11 val., Ži-
dinyje.
STOKE-on-TRENT — liepos 23 d., 12 val.,
Tunstall.

NOTTINGHAMAS

JAUNIMO ŽIDINYS

16 Hound Rd., West Bridgford,
Nottingham. Tel. 85738.

PIRMOJI KOMUNIA IR JAUNIMAS

Liet. Jaunimo Židinyje lietuvių pirmoji
šv. Komunija bus liepos 30 d., 11 val. Kvie-
čiame ypač jaunučius ir jaunimą irgi gau-
siau ateiti prie Dievo Stalo. Iškilme padi-
dins berniukai atostogautojai prie Židinio.

PADEKA

Savo ir primicianto kun. Petro Rukšio
vardu širdingai dėkoju gerb. prel. J. Gu-
tauskui už tėvišką globą ir nepaprastą vai-
šingumą, suteikiant galimybę aplankyti
Skotijos lietuvių, dalyvaujant jų didingo-
je Carfino procesijoje ir vaišėse.

Ypatinga padėka pagerbimo organizato-
riams, chorui, šeimininkėms ir mudu glo-
bojuosioms ponios Onai Glušauskienei ir
Onai Kubilienei.

Dėkingi visiems išvykstame su geriau-
siais išpūdziais į Kanadą.

Primicianto palydovas
Kun. Mečys Burba, SDB

VASARINIAI

SIUNTINIAI 1967 METAMS

Iš daugelio specialiai sudarytų mūsų siuntinių 1967 metų
pavasariui ir vasarai siūlome du, kurie yra labai praktiški, už
žemą kainą ir į juos yra įtraukta viskas, kas labiausiai reikia
Jūsų artimiesiems.

Žinoma, taip pat kiekvienas siuntėjas gali sudaryti dovanų
siuntinį savo nuožiūra, pasinaudodamas mūsų kainoraščiu.

MOTERIŠKAS (1967)

Nalloninis itališkas su diržu lietaiškis, 3 jarda vilnonės angliškos
kostiumui medžiagos, 4 jarda pulkios suknelei medžiagos, 1 kom-
plektas nalloninių apatinių rūbų, 2 p. geriausios rūšies nalloninių ko-
jinių, 1 gėlėta šilkinė skarelė, 1 nalloninė skarelė, 12 įvairių namų
ruošal adatų, 2 spūlės labai stiprių siūlų, 1 trumpom rankovėm
megztukas.

Kaina £25.0.0.

VYRIŠKAS (1967)

Itališkas nalloninis su diržu dėvimas lietaiškis, 3 jardo angliškos
vilnonės kostiumui medžiagos, 2 nalloniniai marškiniai, 1 terileno
kaklaraštis, 1 komplektas apatinių rūbų, 2 p. nalloninių arba vilno-
nių kojinių, 12 įvairaus dydžio adatų, 2 didelės spūlės stiprių siūlų,
3 jarda vilnonės paltui medžiagos.

Kaina £25.0.0.

Jungtinis moteriškas ir vyriškas siuntinys (1967)
kainuoja £45.0.0.

Tebesiuočiame ir visus kitus anksčiau mūsų skelbtus siuntinius
dar vis už tą pačią kainą.

Automobilius, motociklus, dviračius, siuvamąsias mašinas, svaigina-
muosius gėrimus. maistą (sov. gamybos) pristatome iš kooperatyvų
Lietuvoje ir Sov. Sąjungoje.

Persiunčiame ir Jūsų pačių sudarytus siuntinius.

BALTIC STORES LTD.

(Z. JURAS)

421 HACKNEY RD., LONDON, E.2. ENGLAND.
Tel. SHO 8734

Seniausia šioje srityje lietuvių firma, greitas ir garantuotas
pristatymas.

ATSTOVAI: A. Kuzmickas, 31 Milton St., Eccles, Manchester.
H. Petrauskas, 25 Prior Rd., Noble Park, Melbourne, Australia.
A. Kusinskis, 167 College St., Sudbury, Ont., Canada.

Galime pervesti ir pinigus, už ką gavėjas turi teisę pasirinkti,
kas jam reikalinga, iš specialių krautuvų.

SKAUTISKUOJU KELIU

SKAUTŲ STOVYKLAI ARTEJANT

Neužilgo Anglijos skautaujantis jauni-
mas suskris į Lietuvų Sodybos žaliąjį ber-
žyną. Jų lauks vadai ir palapinės, gražus ir
džiaugsmingas stovyklavimas.

Ši stovykla vyks Rajono ir DBLS 20 m.
jubilejaus nuotaike, ir ji bus 18-ji vasa-
ros skautų tradicinė stovykla šiame kraš-
te.

Stovykla prasideda rugpjūčio 5 d. ir bai-
giasi rugpjūčio 12 d. Stovyklos pasiseki-
mas priklausys nuo bendros stovyklautojų
dvasios, nuotalkos ir angliško oro. Dėl to
skautams labai svarbu pasiruošti ir žinoti,
ką su savimi pasiimti. Manau, kad didesnis
dalis žinote, kas reikia turėti. Pirmiausiai
— kuprinę daiktams susidėti, lovelę arba
brenzento gabalą pasistiekti žemėje, miega-
majį maišą ar porą šiltų antklodžių. Taip
pat svarbu lietaiškis, guminiai batai, šil-
tesnis megztinis, ilgos ir trumpos kelnės,
baltiniai, šviri skautiška uniforma ir kiti
smulkūs dalykai.

Pageidautina, kad muzikantai pasiimtų
savo muzikos instrumentus—gitaras, akor-
deonus ir būtų pasiruošę vakariniams lau-
žams.

Svarbiausias įvykis stovykloje — užda-
rymo iškilmės ir didysis laužas, kuris bus
šeštadienį, rugpjūčio 12 d., 4 val. p.p. Tiki-
mės sulaukti daug svečių iš visų Anglijos
pakraščių. Tą dieną stovyklautojų uždavi-
nys būtų įrodyti mūsų garbingiems rėmė-
jams, kurie eilę metų mūsų rajonines sto-
vyklas nuoširdžiai remia, kad esame verti
jų nuoširdžios paramos stovykloms ir
mums.

Stovykla bus pravesta skautiškoj lietu-
viškoj nuotaike: rimtis, darbas, pamokos,
išskylos ir poilsis. Stovykla dienos iškylai
išvyksta į Gilwello parką, kur mums teks
patyti naudingų ir nematytų skautiškų
dalykų.

Iki pasimatymo Lietuvų Sodybos žalia-
jame beržyne!

Jūsų J. Maslauskas

Stovyklos Viršininkas

DIDYSIS LAUŽAS

LSS Anglijos Rajono tradicinės skautų
stovyklos uždarymo iškilmės ir didysis lau-
žas įvyksta rugpjūčio 12 d., 4 val. p.p., šeš-
tadienį. Tikimės, kad lietuviai gausiai da-
lyvaus.

Stovyklos Vadovybė

LEIGH

SUSIRINKIMAS

DBLS Leigh skyrius liepos 22 d., 5.30
val. popiet, Railway Hotel šaukia susirin-
kimą.

Jame bus aptarta, kaip paminėti Lietu-
vos Nepriklausomybės 50 metų sukaktį
1968 m. vasario 16 d., o taip pat ir kiti svar-
būs reikalai.

Skyriaus nariams ir apylinkės lietu-
viams dalyvavimas būtinas.

Skyriaus Valdyba

MANCHESTERIS

VASAROS SOKIAI

Manchesterio Lietuvų Socialinio Klubo
Valdyba liepos 29 d. savo patalpose rengia
vasaros sokių vakarą.

Gros gera muzika.
Prašome tautiečius atsilankyti. Pradžia
6 val. p.p.

Klubo Valdyba

BRADFORDAS

KLUBO PUSMETINIS SUSIRINKIMAS

Bradfordo lietuvių Vyties klubo valdyba
liepos 29 d., 6 val. vakare, klubo patalpose
šaukia klubo narių pusmetinį susirinkimą.

Jei nesusirinks reikiamas narių skaičius
6 val., tai susirinkimas įvyks 7 val., ir jis
bus teisėtas, nežiūrint kiek klubo narių ja-
me dalyvaus.

Klubo Valdyba

MINĖJIMAS

Liepos 22 d. Bradfordo lietuvių klubo
patalpose įvyks Dariaus ir Girėno minėjimas.

Programoj bus Vik. Ignaičio paskaita, ir
organizuojama meninė programos dalis.
Kviečiame lietuvius dalyvauti.
Pradžia 6 val. vakare.

Klubo Valdyba

JEI REIKIA PASIŪSTI SIUNTINĮ — KREIPKIS Į

LIETUVIŲ NAMŲ BENDROVĘ,
2 LADBROKE GARDENS,
LONDON, W.11.

Greitas, garantuotas ir sąžiningas
patarnavimas.

GIMNAZIJOS LYGIS

Birželio 21 d. Mečiui Landui, Alfredui
Starukui ir man teko lietuvių Vasario 16
gimnazijos įsigyti brandos atestatą. Šia
proga mes norėtume padėkoti lietuviškai
visuomenei, kuri mūsų mokyklą palaikė ir
toku būdu igalino mus užaugti lietuviškoj
aplinkoj ir dvasioj. Mes mokėmės lietuviš-
koj mokykloj ir gavome brandos atestatą,
kurie yra lygiaverčiai su vokiečių gimnazi-
jų pažymėjimais ir mums suteikia teisę
stoti į bet kurį universitetą.

Baigę šią gimnaziją, norėtume viešai pa-
brėžti šios mokyklos įstaigos reikšmę ir re-
ikalingumą, ypač Vokietijos lietuvių jauni-
mui ir tuo pat ir lietuvių išlaikymui Vokie-
tijoje. Tik šios gimnazijos dėka daugelis
jaunuolių turėjo progos išmokyti savo tėvų
kalbą, susipažinti su savo tautos papro-
čiais ir problemomis. Tai mes galime drai-
siai teigti, nes esame patys patyrę, kiek
mums šioji mokykla yra davusi.

Pavyzdžiui, Alfredas Starukas įstojo į
gimnaziją, nemokėdamas nė žodžio lietuviš-
kai. Tai buvo 1961 metais. Dabar, po 6 me-
tų, tas pats jaunuolis puikiai lietuviškai
kalba, skaito ir rašo. Panašiai buvo ir su
manim. Tiesa, aš, įstojęs į gimnaziją, mo-
kėjau šiek tiek lietuviškai kalbėti ir trup-
utį skaityti, bet rašyti visiškai nemokė-
jau. Dar prisimenu, kai 1961 metais įstojau
į gimnaziją ir rašiau pirmąjį lietuvių kal-
bos diktantą, padariau ne mažiau kaip 72
klaidas dvejose mažose puslapeliuose. Jeigu
nebūčiau galėjęs lankyti lietuviškos
mokyklos, tai šiandien, tikriausia, nė tiek
nebūčiau mokėjęs, o gal sutikęs lietuvių net
negalėčiau su juo susikalbėti savo kalba,
nes jau būčiau ir tai pamiršęs, ką namuose
išmokau.

Mečys Landas šiuo atveju buvo laimin-
gėnis. Jis 1962 metais su tėvais atvyko iš
Lietuvos. Lietuvių kalbos jis pakankamai
mokėjo ir buvo pranašesnis už kitus savo
klasės draugus. Lietuvių kalbos egzaminus
jis išlaikė geriausiu pažymiu. Tačiau ir

jam mūsų gimnazija yra nemažai pasitar-
navusi, nes jis nemokėjo vokiečių kalbos ir
todėl jam būtų buvę sunku lankyti vokišką
gimnaziją.

Nors mūsų mokykla daug dėmesio krei-
pia į lituanistinius dalykus, bet ir kitų
mokslo šakų neapleidžia. Iš kai kurių daly-
kų mūsų mokiniai yra taip gerai paruošia-
mi, kad net patys vokiečiai egzaminatoriai
stebisi. Taip, pavyzdžiui, šiais metais pasi-
rodė Alfredas Starukas.

Mes, kaip kiekvienais metais, egzaminus
laikėme kartu su Weinheimio abiturientais,
kurių buvo daugiau kaip 60. Iš visų šių
gimnazijų baigiančiųjų vienas vienintelis
gavo iš visuotinės istorijos geriausią pažy-
mį. Tą pažymį ir gav Alfredas Starukas.
O jeigu dar turėsime galvoje, kad tai buvo
pirmas toks geriausias pažymys nuo 1957
metų, tai galime dar daugiau didžiutis,
nes tai reiškia, kad Alfredas iš 700 abitu-
rientų, kurie per praėjusius 10 metų
Weinheimie laikė egzaminus, buvo vienin-
telis, kuris gavo tokį geriausią pažymį iš
visuotinės istorijos.

Taip pat ir iš kitų dalykų mes buvome
neblogai paruošti, ir vyr. egzaminų komi-
saras prof. Beck iš Heidelbergo pagyrė
lietuvių gimnaziją.

Per kelerius metus gimnazija mus ne tik
tai paruošė abiturientus egzaminams, bet taip
pat supažindino su savo tėvyne ir jos padė-
timi. Nors mūsų šioji mokykla įstaiga veikia
labai sunkiose išveivijos sąlygose, tačiau ji
savo tikslo atsiekia. Visos į mūsų gimnazi-
ją sudėtosios pastangos nenuėjo veltui. Ji-
nai išleido 63 abiturientus, kurių daugelis
jau yra baigę studijas ir gyvai reiškiasi lie-
tuviškoje veikloje. Reikia tikėtis, jog lie-
tuvių visuomenė ir ateityje pajėgs šį jau-
nimo židinį ne tik išlaikyti, bet ir patobu-
linti, kad jis galėtų savo uždavinį pilnai atlikti.

Andrius Smitas

Vasario 16 gimnazijos abiturientas

LITERATŪRINIS MINĖJIMAS

Literatūrinis minėjimas trijų rašytojų—
V. Mykoliaičio-Putino, B. Bradžionio ir P.
Andriūšo — buvo suroštas Vasario 16
gimnazijoje birželio 25 d. Programą atliko
patys mokiniai. Įžangos žodį apie minėjimą
rašytojus tarė mokyk. V. Natkevičius. Abi-
turientas M. Landas skaitė referatą apie
Mykoliaičio-Putino gyvenimą ir kūrybą, o
abiturientai Alf. Starukas ir A. Smitas pa-
deklamavo rašytojo eilėraščių. VII kl. mo-
kiny A. Packevičius skaitė referatą apie
B. Bradžionio lyriką. I kl. mokiniai dekla-
mavo ištraukas iš Vytės Nemunėlio - Braz-
džionio „Meškiuko Rudnosiuko“. V kl.
mok. R. Palavinskas paskaitė P. Andriūšo
feljetoną „Labanaktis“. Mokyk. K. Motga-
bio vadovaujami, mokiniai sudainavo kelis
Putino ir Bradžionio eilėraščius - dainas.
Tai pirmas didesnis literatūrinis minėjimas
per pastaruosius metus.

NAUJOSIOS KNYGOS

J. Audėnas — Paskutinis posėdis (šioje
knygoje rasite pateiktų dokumentų, kaip
Sov. Rusija užpuolė ir okupavo Lietuvą),
kaina 29 šil. 4 pen.

K. Račkauskas — Lietuvos konstituci-
nės teisės klausimais, — 15 šil.
Lituanistikos darbai — 22 šil.

A. Maceina — Dievo avinėlis, 25 šil. 8 p.
St. Yla — Moderni mergaitė, — 29 š. 4 p.

A. Saulaitis — Su trispalve, vaikams
spalvota knyga — 7 šil. 4 penai.

A. Saulaitis — Pupečio skėtis, vaikams
spalvavimo knyga — 5 šil. 3 penai.

Ilgos grojimo plokštelės: S. Baro — Operų
arijos — 2 sv. 15 šil.

Lietuvių tautiniai šokiai — 2 sv. 10 šil.

K. Donelaitis — The Seasons. Kietais vir-
šeliais 29.4 šil., minkštais — 22 šil.

Rašyti: Dainora, 14 Priory Rd., Kew,
Surrey.

Lietuviškas krupnikas ir lietuviška
degtinė DAR PO VIENĄ — abi su
pristatymu £4.10.0.

Pokelis Trejų devynerių 11/6 šil.

Z. JURAS

421 Hackney Rd., London, E.2
Tel. SHO 8734

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY

Printed and Published in Gt. Britain
by the Lithuanian House Ltd., 1, Lad-
brooke Gardens, London, W.11. Tel.
PARK 2470.

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Są-
junga ir Liet. Namų Akc. B-vė.

Redakcija rankraščius taiso ir trumpi-
na savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 50 šil.;
dolerio kraštuose — 6 dol. metams;
Vokietijoje — DM 22.

Už laikraštį turinį nei leidėjai, nei
redakcija nesima atsakomybės.